

Centrum Badania Opinii Społecznej

ul. ŻURAWIA 4 skr. pt. 24

00-955 WARSZAWA 15

SEKRETARIAT: 28-37-04; 29-35-69

ZESPÓŁ REALIZACJI BADAŃ: 40-56-41

Telefon dyżurny: 21-34-34

Telex: 816-436

BS/73/5/89

ZAMIARY UDZIAŁU W WYBORACH DO SEJMU

Informacja z badań (2)

Marzec 1989 r.

W związku z zapowiedziami przyspieszenia tegorocznych wyborów do Sejmu i dyskusją przy "okrągłym stole" o nowych zasadach wybierania posłów w marcowym sondażu¹ (podobnie jak w styczniu²) pytaliśmy o przewidywane zachowania wyborcze.

Ustalono, że gdyby wybory odbyły się w następną niedzielę, tzn. 6 marca br., to 24,3% wzięłoby w nich udział na pewno, 29,5% - raczej, na pewno nie wzięłoby udziału 24,5%, raczej - 21,5% (tab. 1 aneksu), w sumie więc z różnym stopniem pewności zgłosiło swoje uczestnictwo 53,8% respondentów.

Podobnie jak w styczniu więcej osób deklarowało swój udział w wyborach do Sejmu, gdy pytaliśmy o to, nie precyzując terminu: 30,5% - na pewno, 40,9% - prawdopodobnie. Pewni swojej absencji stanowili 19,0% reprezentacji elektoratu, a 9,4% twierdziło, że jeszcze nie wie, ale prawdopodobnie nie weźmie udziału. Wyniki te nieznacznie różnią się od uzyskanych w styczniu. Deklaracje uczestnictwa i nieuczestnictwa w wyborach są najbardziej zróżnicowane ze względu na wiek badanych, przynależność do partii politycznych i organizacji młodzieżowych, a także ocenę i prognozę sytuacji politycznej kraju oraz ocenę własnej sytuacji materialnej. Zdecydowanie najrzadziej udział w wyborach zgłaszają ludzie młodzi w wieku 18-22 lat (52,5%), nie należący do żadnej partii politycznej (68,6%) oraz negatywnie oceniający (65,6%) i prognozujący (64,5%) sytuację polityczną, a także własną sytuację materialną (63,1%) - tabela 2 aneksu. W marcu w porównaniu ze styczniem zwraca uwagę wzrost liczby zamierzających głosować wśród osób z wykształceniem wyższym i osób zamieszkujących w dużych miastach (powyżej 500 tys. ludności), a także pracowników gospodarki nie uspołecznionej oraz obniżenie odsetka deklarujących wzięcie udziału w wyborach wśród najmłodszej grupy wiekowej respondentów i rolników indywidualnych.

Zdaniem badanych w wyborach do Sejmu weźmie udział średnio 57,3% wyborców - od stycznia wzrost o 3%.

Pytaliśmy respondentów również, komu, przedstawicielowi, jakiego środowiska powierzyliby mandat poselski, wierząc, że będzie najlepiej reprezentował i bronił interesów wyborców z ich województwa.

¹ "Co o tym myślisz (13)?" - badanie przeprowadzono w dniach 28.02-2.03.89 na ogólnopolskiej reprezentatywnej próbie dorosłej ludności (1500 osób).

² "Aktualne wydarzenia (12)" - badanie przeprowadzono w dniach 21-25.01.89 na ogólnopolskiej reprezentatywnej próbie dorosłej ludności (1500 osób).

Zdecydowanie najczęściej (64,9%) badanych odpowiedziało, że "osobie godnej zaufania niezależnie od jej przynależności politycznej", 10,9% - że przedstawicielowi "Solidarności", 7,3% - środowisk związanych z Kościołem, 4,5% - środowisk nie związanych z wymienionymi instytucjami i organizacjami, 3,3% - koalicji (ZSL, SD), 1,9% - PZPR, 1,7% - władz administracyjnych, 1,3% - innych niż "Solidarność" ugrupowań opozycyjnych (trudno powiedzieć - 4,1%). Odpowiedzi te wskazują, że przynależność partyjna jest czynnikiem w małym stopniu decydującym o ewentualnym wyborze na posłów.

W związku z zainaugurowaną podczas obrad przy "okrągłym stole" dyskusją na temat wyborów do Sejmu i kształtu nowej ordynacji zapytaliśmy o oczekiwania w tych kwestiach. Ponad połowa ankietowanych jest przekonana, iż mogą to być inne wybory niż dotychczasowe. Co piąty (w przybliżeniu) nie wierzy w pozytywne zmiany, natomiast 39% uznało za możliwe, że PZPR może przegrać wybory (tab.1).

Tabela 1

w procentach

Pytanie	Odpowiedzi respondentów		
	tak	nie	trudno powiedzieć
Czy w tegorocznych wyborach:			
- zwiększy się wpływ wyborców na to, kto znajdzie się na liście kandydatów	51,7	21,2	27,1
- kandydaci będą walczyć o głosy wyborców	59,3	17,9	22,8
- większość nurtów politycznych istniejących w Polsce będzie miała swoich kandydatów na posłów	63,1	11,5	25,3
- PZPR może przegrać wybory	39,0	36,0	24,9
- zwiększy się wpływ wyborców na to, kto zostanie wybrany	53,5	21,1	25,4
- będzie wielu kandydatów opozycyjnych	46,5	19,9	33,6

Tabela 1

w procentach

Charakterystyka badanych	Odpowiedzi na pytanie: "Gdyby wybory odbyły się w najbliższą niedzielę, czy wziął(ę)by Pan(i) w nich udział?"	
	na pewno i raczej wezmę udział	raczej i na pewno nie wezmę udziału
<u>Płeć</u>		
Mężczyźni	54,5	45,6
Kobiety	53,4	46,6
<u>Wiek</u>		
18-22	41,7	58,3
23-30	46,4	53,6
31-45	55,5	44,5
46-60	59,1	40,9
Ponad 60 lat	56,0	44,0
<u>Miejsce zamieszkania</u>		
Wieś	56,3	43,7
Miasto:		
- do 20	45,9	54,1
- 21-100	63,7	36,3
- 101-500	47,4	52,6
- ponad 500 tys.mieszkańców	49,5	50,5
<u>Wykształcenie</u>		
Niepełne podstawowe i podstawowe	55,1	44,9
Zasadnicze zawodowe	51,6	48,4
Niepełne średnie i średnie ogólne	55,0	45,0
Średnie zawodowe i pomaturalne	48,3	51,7
Niepełne wyższe i wyższe	62,0	38,0
<u>Grupy społeczno-ekonomiczne</u>		
Pracownicy gospodarki uspołecznionej	53,4	46,6
Pracownicy gospodarki nie uspołecznionej	52,9	47,1
Rolnicy indywidualni	62,3	37,7
Emeryci	54,1	45,9
Inni niepracujący	46,9	53,1
<u>Własna sytuacja materialna w ocenie badanych</u>		
Zła	42,4	57,6
Średnia, przeciętna	61,5	38,5
Dobra	65,0	35,0
<u>Przynależność do partii i organizacji społeczno-politycznych</u>		
Należący do:		
- PZPR	72,2	22,8
- SD	65,0	35,0
- ZSL	66,7	33,3
Nie należący do żadnej partii	50,7	49,3
Działacze PRON	81,5	18,5
Należący do:		
- organizacji młodzieżowych	58,8	41,2
- związków zawodowych	63,2	36,8
- innych organizacji	64,9	35,2
- b.NSZZ"Solidarność"	43,7	56,3
<u>Stosunek do wiary i praktyk religijnych</u>		
Wierzący, praktykujący regularnie	51,5	48,5
Wierzący, praktykujący nieregularnie	55,6	44,4
Wierzący, ale niepraktykujący	57,1	42,9
Niewierzący, ale chodzący do kościoła	33,3	66,7
Niewierzący i niepraktykujący	60,2	39,8
<u>Diagnoza sytuacji politycznej</u>		
Dobra	63,8	36,2
Ani dobra, ani zła	58,9	41,1
Zła	45,4	54,6
<u>Prognoza sytuacji politycznej</u>		
Poprawa	61,8	38,2
Bez zmian	49,8	50,2
Pogorszenie	46,8	53,2
Brak zdania	47,5	52,5
<u>Ocena nastrojów społecznych</u>		
Spokój	61,4	38,6
Napięcie	53,7	46,3
Brak zdania	42,9	57,1

Tabela 2

w procentach

Charakterystyka badanych	Odpowiedzi na pytanie: "W tym roku odbędą się wybory do Sejmu. Czy Pan(i) zamierza wziąć w nich udział?"			
	na pewno i prawdopodobnie wezmę udział		prawdopodobnie i na pewno nie wezmę udziału	
	styczeń '89	marzec '89	styczeń '89	marzec '89
<u>Płeć</u>				
Mężczyźni	69,9	73,8	30,1	26,2
Kobiety	72,4	69,5	27,6	30,5
<u>Wiek</u>				
18-22	67,9	52,5	31,2	47,5
23-30	58,4	66,1	41,6	33,9
31-45	69,2	72,5	30,8	27,5
46-60	77,2	75,7	22,8	24,3
Ponad 60 lat	79,2	77,5	20,8	22,5
<u>Miejsce zamieszkania</u>				
Wieś	73,6	71,7	26,4	28,3
Miasto:				
- do 20	73,0	65,7	27,0	34,3
- 21-100	75,3	77,6	24,7	22,4
- 101-500	65,7	67,2	34,3	32,8
- ponad 500 tys. mieszkańców	64,2	73,5	35,8	26,5
<u>Wykształcenie</u>				
Niepełne podstawowe i podstawowe	77,1	69,8	22,9	30,2
Zasadnicze zawodowe	65,9	71,8	34,1	28,2
Niepełne średnie i średnie ogólne	71,5	72,5	28,5	27,5
Średnie zawodowe i pomaturalne	68,0	67,7	32,0	32,3
Niepełne wyższe i wyższe	66,4	81,7	33,6	18,3
<u>Grupy społeczno-ekonomiczne</u>				
Pracownicy gospodarki uspołecznionej	68,8	72,4	31,2	27,6
Pracownicy gospodarki nie uspołecznionej	57,7	74,3	42,3	25,7
Rolnicy indywidualni	81,1	73,0	18,9	27,0
Emeryci	78,5	72,6	21,5	27,4
Inni niepracujący	66,4	60,0	33,6	40,0
<u>Własna sytuacja materialna w ocenie badanych</u>				
Zła	64,6	63,1	35,4	36,9
Średnia, przeciętna	73,9	78,1	26,1	21,9
Dobra	80,6	76,9	19,4	23,1
<u>Przynależność do partii i organizacji społeczno-politycznych</u>				
Należący do:				
- PZPR	89,2	92,4	10,8	7,6
- SD	50,0	90,0	50,0	10,0
- ZSL	94,3	85,7	5,7	14,3
Nie należący do żadnej partii	68,3	68,6	31,7	31,4
Działacze PRON	90,9	95,4	9,1	4,6
Należący do:				
- organizacji młodzieżowych	82,0	77,2	18,0	22,8
- związków zawodowych	78,4	83,0	21,6	17,0
- innych organizacji	83,3	84,5	16,7	15,5
- b. NSZZ "Solidarność"	66,5	65,0	33,5	35,0
<u>Stosunek do wiary i praktyk religijnych</u>				
Wierzący, praktykujący regularnie	71,4	69,5	28,6	30,5
Wierzący, praktykujący nieregularnie	70,4	73,4	29,6	26,6
Wierzący, ale niepraktykujący	66,5	73,5	33,5	26,5
Niewierzący, ale chodzący do kościoła	75,0	58,3	25,0	41,7
Niewierzący i niepraktykujący	84,1	76,3	15,9	23,7
<u>Diagnoza sytuacji politycznej</u>				
Dobra	82,1	83,0	17,9	17,0
Ani dobra, ani zła	73,1	74,1	26,9	25,9
Zła	62,9	65,6	37,1	34,4
<u>Prognoza sytuacji politycznej</u>				
Poprawa	80,4	79,6	19,6	20,4
Bez zmian	72,7	66,9	27,3	33,1
Pogorszenie	54,5	64,5	45,5	35,5
Brak zdania	64,4	66,1	35,6	33,9
<u>Ocena nastrojów społecznych</u>				
Spokój	84,7	77,1	15,3	22,9
Napięcie	70,1	71,4	29,9	28,6
Brak zdania	67,7	64,3	32,3	35,7